

Aenmerkinge op de Missive van Parnas

Anonymous

Project Gutenberg's Aenmerkinge op de Missive van Parnas, by Anonymous

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

Title: Aenmerkinge op de Missive van Parnas

Author: Anonymous

Release Date: April 3, 2004 [EBook #11884]

Language: Dutch

Character set encoding: ASCII

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK AENMERKINGE OP DE MISSIVE ***

Produced by Miranda van de Heijning, Frank van Drogen and PG Distributed Proofreaders

AENMERKINGE {Pag. 1}

Op de Missive

VAN

PARNAS,

Van den 22. January 1685.

GETEKENT

HUGO de GROOT.

{Pag. 2}

{Pag. 3}

AENMERKINGE

Op de Missive van

Livros Grátis

<http://www.livrosgratis.com.br>

Milhares de livros grátis para download.

PARNAS

Na dat de Grieksche Parnas, door de Turckschen mogentheyd verscheyde eeuwen verwoest gelegen hadde, ende daerom nu niet meer en wierde gefrequeenteert, soo heeft Boccalyn eenen anderen in Italiën weten te vinden, dan die gansch van ene andere natuer ende operatie was, als wel de Grieksche te voren ware geweest. Want de gene die op de eerste verkeerden, wierden beschenen met allerley klaerheydt, soo dat de duysterheyd van haer verstant quam te verdwynen, en aengedaen wierden met veelerley kennisse, soo dat sy verborgene dingen, oock selfs toekomstende, wisten te openbaren. Maer die op den Boccalynsche Bergh quamen te verschijnen, bevind men nergens anders in uyt te steecken, als in alle soort van busche scherpsinnigheyd, hebbende tongen der Slangen niet ongelijck; ende sy selve van nature als de boose Muyl-Esels, die van vooren byten, van achteren schoppen, niemand sparende, als die sy niet en kunnen bereyken. Op dese inventie hoewel Boccalyn seer praelde, soo is het evenwel daer mede soo uytgevallen, dat hy geluckigh souw geweest hebben, by aldiense hem niet dierder had komen te staen, als den hond, soomen seyt, de worst doet. Waerom dan oock niemand naderhand lust gehad heeft, om de naem te verkrygen, van diergelijcke Contrey ontdeckt ofte gevonden te hebben. Maer evenwel gelijck de natuer veele veranderingen uytwerckt, doende effene Landen tot Bergen oprijzen, ende Steden in den Afgrond versincken, soo is het mede gebeurt, dat in Hollant ontrent het Ye, de daryachtige gronden soo sijn opgegist, dat se dreygen den Boccalynschen Berg te sullen overtreffen. Ende, soo men seyt, souw Apolio mede daer alrede aengekomen sijn, ende in die lucht behagen genomen hebben, na dat hem de Grieksche Laurieren hebben {Pag 4} beginnen te stincken. Dat ook na sijne komst aldaer mede waren verschenen _Cicero, Cato, ende alle de gene die sich ooyt met Staetssaecken hebben bemoeyt_, als _Hogerbeets, Renyl, Ledenbergh_ ende ook _Barnevelt_, maer die gelijck als Sint Denijs, sijn hoofd in bey sijne armen droegh, welcken Denijs hy oock schimperlijck verweet, dat deselve sijn hoofd maer twee mylen ver had kunnen dragen, daer hij het sijne uyt den Haegh tot op den top van den Amstelschen Parnas hadde gedragen. Benevens dese is daer mede verschenen den welbekende Keiser Iustinianus, dragende nu niet de Kroon van het Grieksche Rijk, maer een Amstels jok van bockenhout, dat hem nieuwlix op geleyt sijnde, de schouderen hadt deurgeschuert, alsoo 't hem gansch niet paste. Gelijck men dan oock seyt, dat daer versch aengekomen was de Burgemeester _van den Broek_, die wondre nieuw maren uyt Holland medebraght, waer over verscheyde van die Parnasbroeders oock haer sentiment seyden, waerd altermael om vanden vermaerden Hugo de Groot beschreven te werden. Daer waren voor desen wel aengekomen Socinus, Arminius, Vorstius, Spinosa, met haersgelijken, maer dewijl dit hare rol niet en was, soo en sijn sy op dit Theater oock niet verschenen, maer sijn van ver blyven staen om het spel aen te sien. Waer van principael Acteur was de voorschreve Heer Burgemeester van den Broek, refererende _'t gene eenigen tijd soo tot Dordrecht, als inde Vergaderinge vande Staten van Holland ende West-Vriesland op het subject vande nominatie der goede luyden vanden Achten der voorschreve Stadt, ende het herdoen van de selve voorgevallen was_. Als mede op _wat wijze de Heeren Commissarissen van den Hove van Holland haer in dese saken hebben gedragen_. Het welk sekerlik met groote verwonderinge moet aengehoort geweest sijn, principael indien die Burgemeester daer by geseyt heeft, gelijck het de waerheyd is, dat hy van die tydt of, en misschien eerder, van die swakheyd van lichaem niet alleen, maer oock van herssenen is geweest, dat hy de Commissarissen door sijn selven niet en heeft kunnen antwoorden, maer heeft het laten doen door andre, die hy tot dien eynde in sijn huys ontboden hadde. Soo dat hey selfs naeulyx wetende watter in sijn eygen huys omme gingh, veel min geweten heeft watter op het Raedthuys of in der Staten Vergaderinge geschiede. Alsoo hy in die tydt die de bequaemheyd niet en had, om buyten sijn huys te kunnen gaen of ryden. Soo dat ick presumere, dat hy gesuysebolt, of gedroomt sal hebben, als hy dit verhael sal {Pag 5} hebben gedaen, ende grovelik dienvolgende gemist. Het welk van dien

ouwen hals niet vreemd en was, alsoo ik sie dat sulx de andre Parnasbroeders ook wel overkomt, ende ik uyt den brief van de Heer de Groot lees, dat sy luyden _den Primier van de Heeren Commissarissen, die tot Dordrecht sijn geweest, _daer_ by henluyden, _al eenigen tijd te gemoet hebben gesien._ Want hebben sy hem al eenigen tijd te gemoet gesien, soo hebben sy ook al eenigen tydt gedroomt ende gedooft, soo wel als den nieuw aengekomen Burgemeester, dewijl by hier nu noch sit, ende onseker is wanneer hy hier van daen vertrekt. Soo datmen niet en hoeft te denken dat dese Parnasgasten sijn _tanquam abqui Semides & adoptiva quadam numina,_ als die ook hare misslagen hebben. Gelijk het selve noch nader daer uyt blijkt, dat sy hem als noch sitten en waghten. Want light en komt hy noyt op sulx eenen Parnas, daer sigh luyden onthouden die schrijven en dryven, _Spiritus Antichristi magis regnare ad lacum Lemannum, quam ad Tybrim._ Alsoo hy soodanige posities exerceert. En voorsichtiger souden sy doen dat sy de deuren in tyds toesloten, op dat, al quam hy kloppen, niet in gelaten en wierde, ten eynde over soodanige pointen, als hier vooren, of diergelijke, gene onrust op den Parnas en wierde verwekt. Want hoewel hy flexibel is, soo dat men hem souw om de vinger windeen, soo en is hem echter niet nieuw een Kamphaen in de kam te byten, schoon dat se al vry wat langh gebeckt sijn. Soo dat my daer uyt schijnt, dat die luyden, daer op dien Parnas, de beste positie niet en houden, voor hoe groten politicum men den Heer de Groot, die het rad daer draeyt, ook wil houwen. Want hoewel hy te houwen is voor een man vande uytstekenste geleertheyt, soo en belet dit niet, dat men sonwijlen sich vergist. Ende valt somwylen al eens voor, dat het spreekwoord bewaertheyt wert. _Magna ingemia, magni errores._ Soo dat oock de Monicken hebben weten te seggen: _Clericus edoctus non est semper sale coctus._ Tot eene preuve van dien sal ik voor eerst maer seggen, dat als een persoon van de eminentste qualiteyt in dese staet hem een gunstig ooggh had toegeworpen, soo quam hy in den jare 1632 driftig herwaerts aengeloopen, verhoopende, dat hy nevens d'andre ouwe Santen, weder op het Autaer souw werden geset. Maer alsler ordre quam van de Heeren Staten van Ho'land, dat hy uyt den Lande sou hebben te vertrecken, soo gingh hy heendruppen, als een hond, die sijne staert verlooren heeft. Hier nevens sal ik noch voegen, dat als hy de Babylonische Hoer van hare voornamme quetsure ende hooftwonde, die de eerste Reformateurs haer {Pag. 6} hebben gelastigeert, heeft willen cureren, wat heeft hy daer deur anders uytgericht, als datter is geexciteert het _Classicum belli Sacri_, ende dat hy geprocureert heeft sijne eyge disgracie in het Hof van Sweden, daer hy doen een Minister af was. Soo dat hy daer van daen vertreckende, sich begeven heeft na Rostock, daer hy is overleden. Meer en sal ik voor deestydt van Hem niet seggen, alsoo dit genoeg is om aen te wysen, dat groote luyden ook hare misslagen hebben, en daerom geen wonder en is, indien hy het in desen Brief soo heel fix niet en heeft. Want niet seer ver van het begin komt de goede Keyser Justinianus, soo hy seyt, te voorschijn, _met de tranen in de ogen, klagende, dat sijne Wetten soo weynigh voldaan wierden_ by het Hof van Holland. Ende dat bestaet hier in, als men in den selven asem seyt, dat het selve sich aenmaticht _van toesicht te dragen, Ne Provincia abundat malis hominibus_. Waer in of Justinianus of Grotius eenighsincs missen, want soo en luyden de woorden niet in den originelen text. Hoewelle van den sin niet t'eenemaal en devieren. Ende nochtans schreyt die goede man daer over. Wat magh hem daer toe bewegen? Dit namentelik, dat de Hollanders soo dom en bot waren, dat sy _syne Wetten verkeerde applicatien ende beduydingen aen wreven_; willende doen het gene sijne Praesides in voorgaende tyden hebben gedaen, uyt misduydinge van woorden; even of _Praesides Provinciarum met die van President en Raden_ een en deselve waren. Maer voor eerst sal ik hier op seggen, dat die het Hof determineert binnen de palen van Praesident en Raden, het selve verongelijkt, daer van afscheurende het eerste ende principaelste lid, namentelik den Stadhouwer, de luyster en voornamme eer van dat Collegie. Soo dat de Heer de Groot hier sich selfs vergist, als hebbende te voren self geschreven, daer hy handelt van de gene die in het Hof sitten; _Horum caput est ipse Praefectus Hollandae_. Daer naer sal ik vragen, indien de Praeses Provinciae een goed werk doet, _conquirendo nefarios, &

curando ut malis hominibus careat provincia_, hoe kan dat quaet sijn als dat selve by het Hof werd gedaen? Hoe heeft het Hof dien Keiser sijne pap soo qualik gebotert, dat'et soo qualik by hem te Hove staet? Immers soo ruym als de Praesides Provinciarum de Souvereiniteyt aen den Keyser gelaten hebben, soo ruym laet het Hof deselve aen de Heeren Staten van Holland. Dan hoewel dit soo is, soo peccceert'et niet alleen daer in dat het wil procureren, _ut malis hominibus careat provincia_, maer ook voornementlik daer in dat'et _de Steden van Holland onder hare {Pag 7} vrede of vooghdye wil nemen_. Dan indien men die woorden soo meent en neemt, als die seggen, soo is het eene vuyle calumnie. Want waer heeft het Hof, ofte yemand die niet dul en uyt sinnigh is, geseyt: _us pupillus nihil facere potest sine auctoritate tutoris_, alsoo ook niet de Steden van Holland sonder overstaen van het Hof? Maer wil men het eene gezond verstand geven, en daer deur verstaen, in sijn recht en gerechticheyt maintineren; ook helpen en succurreren, daer men te kort souw schieten, om uyt te voeren het gene betaemt gedaen te sijn; soo kan 't toegestaen werden, ende sulx en wil het Hof niet alleen doen, maer is ook gehouwen te doen. Want wat isser bekender alsdat het Hof d'eene Stadt tegen de andere in sijne gerechticheydt maintineert? Gelijk sulx in veele ende verscheden exempelen te sien is. Ook Grotius selve, sprekende van het Hof, seyt: _Ipsa quoque urbium controversia, abeque magna mementi hic disceptantur_. Ende voorts, en is het niet in verscher memorie, dat als die van Delft onmachtigh waren om in hare Stadt behoorlicke Justitie te administreren, het Hof op haer versoek, haer de behulpsame hand heeft geboden, ende door den Fiscael eenen Minne uyt hare Stadt doen halen, die by het Hof met den Swaerde is geexecuteert? Ende indien men die of diergelijke tutele den Hove wil toeschrijven, dat en sal 't niet refugieren toe te staen, hoewel 't noyt selve in sulke termen heeft gesproken, noch ook van meninge is te spreken, om gene verdere lasteringen op den hals te halen. Gelijk dan ook noyt 't selve geseyt en heeft, dat het is Praeses provinciae, versien met eene egale maght, als in oude tyden de Praesides inde overwonnen Provintien hadden. Want in sommige delen heeft het Hof minder, in sommige weerom meerder. Als daer in meerder, dat'et recht doet tusschen en over Steden, selfs sitplaets hebbende in de Staten van Holland: daer ter contratie de praesides provinciarum sulx niet en hadden, maer gereserveert was tot het oordeel van de Keiser. Waer van veele exempelen bij de munimenten van de ouwe Schryvers te vinden sijn.

Maer om eens op te halen, waer van daen dese Parnas-bende de occasie genomen heeft, het Hof aen te wryven dese calumnie, van sich te qualificeren Praesidem provinciae, soo is het inder daed soo, dat Mr. Willem Stoop, Schout van Dordrecht, schriftelik dolerende over sijne suspensie, by het Hof gedaen, poseerde twee saken, van welke het eene was, dat hem by den Hove ware gelast, op de Articulen hem {Pag 8} voorgehouwen werdende, soo te antwoorden, als hy met de Ede sou konnen verklaren. Het tweede, dat hy niet en wist, wie voor het Hof syne beschuldigers of aenklaegers ware geweest. Waer op by Commissarisen vanden Hove is geantwoord, dat het eerste eene loutere onwaerheyd was, ende sodanige eene onwaerheyd, die genoeghsaem sich selven refuteerde. Want dat het eene seer bekende sake was, dat niemand wierde gelast onder Ede te verklaren, die tot sijnen eygen laste wierde gehoord. Soo dat hy een Rechtsgeleerde ende Officier sijnde niet ken denken sodanigen saek te _ignoreren_, ende te vergeefs men dieshalven sou gesoght hebben hem met eene Blaes met bonen vervaert te maken. Op het tweede is by gemelte Commissarisen geantwoord dat het niet nieuw en is, dat jemand sonder aanklager ofte beschuldiger wierde gecondemneert. Ende dat daer in tot een exempel kon dienen _Claudius Gorgus, quicum esset vir Clarissinius, nemine accusante, lenocinii damnatus est a Divo Severo._ Waer van wy den text hebben in _l. 2. Sec.. 6. de adulz_. Daer is by gevoeght, dat tot deselve wijs van Procederen behoort, het gene wy in jure hebben geordineert de Praesidibus, _curare nempe eos debere, ut malis hominibus provincia careat, eosque conquirant_. Waer van de text is in _l. 13. ff. de officio prasidis_. Waer mede over een komt het gene dat 'er staet in _l. 4 Sec. 2. ff. peculat. Mandatis cavetur, ut Praefides

Sacrileges, latrones, plagiarios conquirant, & ut quisque deliquerit, in eum animadvertant. Illis enim qui conquirere tenentur, non est expectandus accusator. Cesiantes enim in inquirendo mandata Principum transgrediuntur, & in animadversionem eorum incurrunt. Indien men nu hier uyt magh besluyten, dat'et Hof is de Keyser Severus, soo magh men oock wel daer uyt besluyten, dat het Hof is Praeses provinciae, ende dat Holland als eene geconquesteerde Provincie aen het selve onderworpen is. Maer soo het eerste niet geseyt of geconcludeert en kan werden, als by geprosesside Sottebollen, alsoo oock niet het tweede. Wie heeft oyt dus geargumenteert, soo heeft de Keyser geprocedeert, ende soo heeft geprocedeert de Praeses, ende soo oock procedeert het Hof, ergo soo is het Hof de Keyser, of het Hof is de Praeses. Maer seer wel, soo heeft de Keyser geprocedeert, en soo heeft geprocedeert de Praeses, ergo en is het niet nieuws dat het Hof mede soo procedeert, mits evenwel blyvende yder in de palen van sijne Jurisdictione. Gelijck het Hof in dese saeck van Mr. Willem Stoop heeft gedaen, obseiverende daer in hetgene Keyser Carel tot tweemalen heeft geordineert eerst in de Instructie van den {Pag 9} Hove geemaneert in den jare 1521, ende daer na inden jare 1531. Daer wel uytdruckelick staet: *De Stadthouwer Praesident en Raden sullen naerstelick monstren, om te vernemen de abusen ende delicten vande Bailluwen, ende andre Officiers, ende deselve behoort sijnde te corrigeren, na exigentie van saken. Alwaer wel uytdruckelick gedefinieert is wie dat inquireren en corrigeren sullen, namentelick de Stadthouwer Praesident en Raden, sonder de minste mentie van Fiscael, Aenklager ofte Beschuldiger. Daer na de last, *sullen inquireren*, ende oock; *naerstelick* sonder dissimulatie. Ten derden, de ordre die geobserveert moet werden. Als eerst, *inquireren*; ten tweden, *hooren*, ten derden *corrigeren*, sonder de minste mentie te maken van Proces, het sy ordinaris of extraordinaris. Het welcke dewyl men siet dat dit klemt, soo souw men garen de gantsche Instructie, als een ouwt kleed dat afgesleten is t'eenemaal verwerpen, alsoo Keyser Carel selve sou seggen, *dat by sich niet en kon inbeelden dat dit alles nu langer geobserveert wierde, dewyl nu de Souvereyn altijd tegenwoordig is*. Maer hoe sober dese solutie is kan licht daer uyt afgenomen werden, dat op den eersten rechte dach van 't jaer de Instructie van den selven Keyser werd vernieuwt, ende by de Suppoosten wederom besworen. Gelijck dan de Heer de Groot in sijne tijden het selve verscheyde malen heeft gedaen: welcke eer de Wetten van Justinianus noyt hier te Lande hebben gehad. Ende of niet het voorengemelde Articul in volkomen observantie is geweest binnen den tijd van dertigh veertigh en meer jaren, souwen de exempelen van veel Schouten en Bailluwen konnen aenwijzen, indien 't niet te langwylic en ware. Ik sal verder vragen, als Heer de Groot heeft voorgenomen te handelen en aen te wysen, *Qua in bello fuerit, post bellum sit Batavorum respublica*, of hy niet wel en had behoren aen te wijzen dat dese Instructie was geabollert en in ongebruyck geraakt? Maer mentioneert hy daer wel een woord van? Ja en seyt hy niet ter contrarie; *Ordines eandem semper non rempublicum modo, sed & reipublica faciem retinerunt*? Waer komt dan dese abolitie van de Instructie ende vernietinge van daen, als dat die onder hare cramery in hare mersch niet en past? *Alia tempora, alii mores*: te voren sprack men van ordre, reglementen, van eenigheyd, nu roept men allesints met luyder kelen niet anders als van liberteyt en vryheydt, soodanigh dat men tusschen die en ongebondenheyd geene onderscheyten maekt. Wat my belanght, ick {Pag 10} ben in vreedsamige tyden, ende oock in een vry Land gebooren. Ende gelijck ick hoop in vreedsamige tyden, alsoo hoop ick oock in een vry Land te sullen sterven. Soo ver oock, dat ick van die hope ben, dat noch ick, noch mijne kinderen, sal ofte sullen behoeve te sien, dat'er een Hollandsch Romen sal opstaen, daer de andre leden onder souwen moeten suchten. Sed ut sub specie boni & qui perniciose quandoque erratur, ita sub specie libertatis saepe saevissima servitutis iniiciuntur vincula. Waer van om andre voorby te gaen, de Monicken ons exempelen genoeg geven, die groote liberteyt belovende, jonge of onervarene luyden uyt de gehoorsaemheid van ouwers of voogden trecken, ende in een eeuwige slavemye van het Klooster leven daer naer verdrucken, daerse van ouwers of Magistraet noyt uyt gereddert en konnen werden. Ende siet eens of*

hier niet na en sweemt het doen van de gene die nu tot Dordrecht het Oppergesagh hebben. Die quansuys de Borgers willen schijnen vry te maeken van het oppergesagh van Stadhouwer Praesident en Raden, maer alleen om dat sy alleen souwen mogen na haer believen heerschen, d'andre van hoger hand met alle gene hulp en hadden te verwachten. Want al dit gewoel, waerom men het Land in roeren stelt, en is niet om de arme en onnosele Burgers in meerder vryheyd te stellen, maer op dat de geene, die nu het meesterschap menen in handen te hebben, inde Schaepskoy wat vryer en ruymmer souwen mogen domineren, ende hare schotels met het vet, ende hare lendenen met de wol wat rijckelijcker te kunnen versien. Ende om dat'er sijn die haer selven niet garen tot eene proy souwen overgeven, daerom heft men sulck een geschreeu op, daerom heeft het Hof, dat haer inde weegh is, de lever gegeten: daerom werpe men sulck een gesnater uyt: *_Dat'er geen reguard meer genomen en werd, of de Rechter en aengeklaeghde malkander te nabestaan, ende de Berichter partye, ende partye Berichter was: dat het axiame Extraterritorium, aut sine auctoritate jus dicenti impune non paretur: dat, Deliberante principe nihil esse innovandum, wierden met de voet getreden._* Maer om de waerheyde te seggen, veel geschreeus en weynigh wol. Want hoe kan men met eenige waerschijnlickheyd seegen, dat in al het Dortsche werck de Aenklager ende Rechter malkanderen te na hebben bestaen, daer het notoir is dat geen recht by 't Hof en is gedaen, als alleen inde saek van den Schout, en welke nochtans, als te voren is geseyt, gene aenklager en is geweest. Wat men nu met het woord *_Berichter_* wil verstaen, {Pag. 11} is my onbekent, dewijl sulx in de Neerlandsche styl van procederen niet en is bekent, gelijk ik mede niet en weet, dat in de Roomsche rechtspleginge yet diergelyx bekent is geweest. Maer dat kan ick seggen, dat by aldien yemand in het Hof souw hebben gesustineert *duplicem personam*, van welke d'eene tegens d'andre streed, dat sulx singulierlik souw sijn gestraft geweest. Ende sulx die dat seyt sonder nader bewys een *Calumniateur* is. Dat geseyt werd *_Extra territorium jus dicenti impune non paretur_*, hoe kan dit hier plaets hebben, daer het Hof in dese saek van Stoop recht gedaen heeft hier in den Haegh, inde *ordinaris residentie* plaets, van over eenige honderd jaren daer voor bekent. Immers soo inept is het dat men seyt *_sine auctoritate jus dicenti_*. Want wien is eene *Officier ratione officii* anders onderworpen, als den Hove van Holland, wat men nu ten laetsten daer by voeght, *_Deliberante principe nihil esse innovandum_*, dat komt hier in 't minste niet te pas, dewyl 't van het eerste begin dat die van Dordrecht dese saek voor de Heeren Staten hebben gebraght, gedecideert is. Want syluyden versoeckende, dat het Hof geordineert sou werden stil te staen, soo en is 't selve versoeck niet ingewillight. Ende naderhand, het selve versoeck geitereert sijnde, is bij de voorgaende Resolutie gepersisteert. Ende vervolgens is verstaen, si non expresse, saltem tacite, dat het Hof souw mogen voortgaen. Het welke die van Dordrecht daer na, maer te laet merkende, dat het hen obsteerde hebben versocht, dat die notulen uyt de Resolutien van de gemelde Heeren Staten souwen mogen werden gelight. Het welk hen, te laet op sijnde, geweygert is. Soo dat daer uyt blijkt, dat hoewel op de saek ten principalen nader deliberation souwen mogen komen te vallen, dat evenwel die by de Heeren Staten is gedetermineert, voor soo veel als de surchance ofte voortgangh der proceduyren van 't Hof aengaet. Daerom, soulageert vry de Dordsche vriendetjes, et dot *_Deliberante_*, het sal haer immers soo wel helpen, als een papje na de dood.

Dese gedreyghde surchance dan uyt de weegh sijnde, isser te recht verder voortgegaen met informeren, tot dat van de klachten consterende, de eerste nominatie is gerejecteert, tot groot milcontentement van dese Parnas bende, dewelcke sustineert, dat sijne Hoogheydt het recht niet en heeft om in die saek te informeren, veel min om die nomenatie te niet te doen, voornamentlick voor en al eer men partyen daer op hadde gehoort. Soo dat men nu in alle Vierscharen wel moght uitwissen, de seer {Pag 12} bekende spreuke, *_Aude & alteram partem_*. Het welke, hoewel het in haer selven sijn poincten van gene seer diepe speculatie, soo maektmen nochtans daer seer groot bohey van, soo dat die niet verby gegaen en

konnen werden. Om dan daer af yet te seggen, soo sal ik praemitteren, sijne Hoogheyd van den ophef van dese saek niet van meninge te sijn geweest, eenige proceduyren aen te vangen, ende dat hy sulx ook aen de Commissarisen heeft verklaert, als hy hen de Articulen, in welke de beswaermissen begrepen stonden, terhanden stelde. Het welke ook Commissarisen ter Vergaderinge hebben bekent gemaekt, wel expresselik daer by voegende, dat de meninge niet en was van sijne Hoogheydt of van den Hove, om civilic ofte criminelik te ageren, maer datmen alleen verseeerde in een naekt ondersoek van waerheydt, op dat sijne Hoogheyd de klaghten, by eenige Burgers van Dordrecht gedaen, niet lightvaerdigh souw verwerpen, of ook de nominatie door sijne electie sou komen te approberen, indiense misschien informeel moghte sijn. Soo dat hier de questie is, of soo een bloot ondersoek van waerheydt daer gene rechtspleginge op en staet te volgen, sijne Hoogheydt heeft mogen doen of niet. Eer ik hier yet op segge, soo sal ik praemitteren, dat gelijk de nominatie de Dekenen toekomt, van de Mannen van achten, dat alsoo mede aen sijne Hoogheydt de electie toekomt. Dat is gelijk de Dekenen sijn gehouwen eene rechte ende deughdelijke nominatie te doen, dat alsoo mede sijne Hoogheydt eene rechte ende deughdelijke electie. Nam paria sunt, aliquid non facere, & non facere debite & legitimo modo. Sal nu sijne Hoogheydt debito & legitimo modo sijne electie doen, soo moet hy ook toesien niet alleen, dat hy in sijne electie niet en exorbiteert, maer ook, dat hy die niet en doet uyt eene nominatie, die informeel ende onwettigh is; alsoo uyt eene informele nominatie gene wettige electie en kan gedaen werden: Immers al soo weynigh als eene electie kan gedaen werden sonder nominatie: dewijl het geen informeel is, niet meer geacht werd, als of het gansch niet en ware. Ende daerom soo sal ik seggen, dat sijne Hoogheydt seer wel heeft vermogen, ja gehouwen is geweest, op de waerheyd van de klaghten hem overgelevert, te informeren, het sy selve ofte ook door andre, Nam quae per alios facimus, ipsi facere videmur. Quia nobis impellentibus fiunt. Nu is het soodanigh, gelijk Cicero seyt Officiorum primo, *_inprimis homini propriam esse veri inquisitionem atque investigationem_*; ende, *_Falli, errare, labi, decipitam dedicere, quam delirare & mente captum esse_*, is het, segh ik, soodanig, {Pag.13} waer past het beter de waerheyd te ondersoeken, als daer men verseeert in saken van Staet, en daermen verseeert in 't bestellen van de Magistrature, aen welke het welvaren hanght van Landen ende Steden? Ende is het soo schandelick te missen, vallen, bedrogen te werden, wien voeght sulx minder, als personagien van soo eminente qualiteyt, als is sijne Hoogheydt? Indien men hem wil constringeren om sonder onderscheydt, uyt alle nominatien, hoedanigh die ook souwen mogen sijn, electie te doen, soo sal men hem bedwingen in sulck een perk, uyt het welk hij sich niet en sal konnen redden, sonder mis te tasten, ende sonder den Lande grote ondienst toe te brengen. Het welk van de grootste iniquiteyt niet te excuseren en is. Alle menschen, soo ver sy met vernuft begaeft sijn, en sullen niet yetwes van eenige importantie sijnde, by de hand nemen, of sy sullen niet alleen inquireren, ondersoeken en overleggen hoe het in haren boesem gelegen is, wegens het gene sy voor hebben, maer examineren ook het gene buyten haer is, namentlik offer gene obstaculen sijn, die haer souwen konnen verhinderen. Gelijk yemand, die eene reys buyten s'Lands meent aen te nemen, overleyt niet alleen, of dat nut voor hem sal sijn, maer ook, of hy wel Schuyt en Wagen, tot sijne dienst sal konnen krijgen; of de wegen door vyanden of stroopers niet beseten sijn, met noch vyfentwintigh andre dingen meer. Maer soo syne Hoogheydt yet diergelyx doet, en dat in eene sake van het groote gewichte, handen vande bank, dat sijn regalien, dat en komt hem niet toe, of moest bewesen werden, dat het hem specialick vergunt was. Maer my belangende, soo wil ik wel eens gevraeght hebben, waer het ondersoeken, informeren, of horen van getuygen, een speciael regael werd genoemt, 't sy by de ouwe Schryvers, die de consuetudines feudorum by een gevoeght hebben, of die haer naderhand op dat spoor sijn gevolght. Ende geen speciael regael sijnde, soo en kan het niet wel speciael gegeven geweest sijn. Ja ick sal meer seggen, dat het gene yder een toekomt jure naturali & omnibus communi, gelijk als dit doet, geen regael en is, ende ook niet sijn en kan, of de

natuer self moest omgekeert werden. Ende by exempel, de verklaringen, die genomen werden, ad perpetuam rei memoriam, gelijkenen die wel regalien! Als, neemt dat ik aen een stuck leengoeds yet te kost geleyt hebbe, het welk ik sou konnen repeteren, indien 't quame te {Pag.14} vervallen, ende op dat daer van t'alled tijden souw mogen blijken, ik voor Notaris en Getuygen, of voor eenigen Rechter, doe verklaringe beleggen, usurpere ik daer mede regalien? Wie heeft oyt sulx gehoord? Wy weten, dat jurisdictie te plegen, dat sijne Hoogheydt binnen Dordrecht niet en heeft gepretendeert, een regael is, maer in het minste niet het simple ende eenvoudige hooren van getuygen. Daerom, als, ten tijde van Jan de eerste, sekere Baillu van Zuyt-Hollant begeerde met Schepenen van Dordrecht _te onderzoeken op sommige saken ende misdaden_ (welk men doen plagh te noemen, stille waarheydt besitten) _die tot Dordrecht waren geschiet_, soo hebben deselve Schepenen sonder eenige disceptatie, _toegestaen voor die reyse met hem te sitten, niet om te oordelen en rechten, maer om te onderzoeken_. Als wel wetende, dat het selfe _onderzoeken_ henluyden in hare jurisdictie gene prejudicie en gaf: _quia iudicium a citatione_ ut pragmatici loquuntur, _initium sumit_. Of soo Justinianus spreekt Sec. finali. De paena temere litiguntum: _Omnium actionum instituendarum principium ab ea parte Edicti proficiscitur, qua Prator edicit, de la jus vecando_. Maer als de Graef selve over hare Borgers recht spreken ende oordelen wilde, soo hebben Schepenen, die te voren soo facyl tegen den Baillu waren geweest, sich selven wel ernstelick daer tegen gekant: Seggende:

_Onse Handvest segget wel
Dat wy ende niemand el
Recht ende vonnes seggen mogen,
Over onse Poorters van lagen van hogen.
Deese vryheyd gaf u oude Vader
Coninc Willem, die wy allegader
Hebben bezegelt en beschreven,
Dus ons van uwen ouwers bleven._

Het welke veele onlusten gebaert en haer in veele swarigheden heeft geinvolveert, die sy standvastigh hebben uytgestaen, daerse niet difficyl aen den Baillu, als hy niet verder en pretendeerde als het _onderzoeken_ ende horen van getuygen, haer hebben getoont. Ik weet wel, datmen ook kan informeren om een begin van een Proces te maken, het geen hier niet alleen niet en is geschiet, maer waer tegen men altydt heeft geprotesteert. Ende sulcx doet men ongelijck aen sijne {Pag.15} Hoogheydt; datmen hem uytmaeckte voor eene Usurpueur van eens anders Jurisdictie. Waerom en siet men hier niet in, als men in andere saken gewoon is te doen, faciendi causam? Volgens den wel bekenden regel, _Nonfactum, sed facienda causa inspicienda est._ Want soo leert ons Ulpianus in l. 39. ff. de furtis: _Verum est, si meretricem, alunam ancillam, rapuit quis, vel celavit, furtum non esse. Nec enim factum quantur se causa faciendi. Causa autem facienda libide furt, non furtum._ En soo en heeft het informeren van sijn Hoogheydt gene andre oorsaeck gehad, als de begeerte van de waarheydt, ende niet usurpatie van jurisdictie. Gelijck oock het vervolg heeft getoont. Nu voortgaende sal ick seggen, hoewel dese dingen genoegh sijn om volkomentlick het recht van sijne Hoogheydt te adstrueren, soo sullen even wel wy eens aenschouw nemen, wat de beschreven wetten disponeren, 't gene tot beweringe vande selve saek souw mogen dienen. Ende daer vinden wy dan in jure Canonico, dat de gene die het confirmeren van een gekoren Prelaet toe komt, oock toekomt het ondersoek vande keur of electie, en oock vande bequaemheyd van den gekoren persoon. Ende anders geschiedende, soo heeft plaets dat'er gestatueert is in _Cap. Nihil est 44. extr. De election. Non solum deiseiendus est indigne promotus, verum & indigne promovens punlendus._ Op welcken text Pinormitanus aenteyckent: _Debet confirmator inquirere de electionis forma & meritis electi: & hodie facta confirmatione sine causa cognitione, est ipso sure nulla._ Nu soo sich heeft de confirmatie tot de electie, soo heeft sich oock de electie

tot de nominatie. Sulx dat men van het eene tot het andre valide magh argumenteren, ende seggen, het gene plaets heeft in het eene, oock plaets moet hebben in het andre. Ende gelijk die de confirmatie heeft oock moet inquireren op de voorgaende electie, oock soo moet inquireren, die de electie heeft, op de voorgaende nominatie. Dewyl daer deselve reden is, oock het selve recht moet plaets hebben. Maer hier tegen schrijft, soo men seyt, de Heere de Groot, dat Justinianus verklaerde, _dat dat maer alleen inde Kerckelicke bedieninge, onder den Paeus, plaets hadde, ende het selve aen sijne Wetten geene prejuditie te geven._ Dan ick geloof dat het dien goeden Heer inde memorie sal sijn geslagen, nu niet meer geheugende het gene hy te voren geweten heeft, dat geschiet inde Classicale Vergaderingen, na het beroep. Namentlick, dat daer mede werd geexamineert de beroepinge ende beroepenes qualiteyt beyde. Ende nu niet meer geheugende het gene hy te vooren van {Pag.16} het Geestelijcke of Canonyke recht selfs heeft geschreven. Als mede dat hy aen Justinianus het meeste gelijk niet en doet, niet eens gedenkende dat Justinianus selfs is de gene, die het fundament van het Canonyke recht heeft gelegd. Want dit recht is originelick gesproten uyt de besluuten, regulen ofte canones inde Synodale Vergaderingen beraemt ende vast gestelt. Welcke, alsoose te vooren in sich selven ingesien, van politieke macht ende auctoriteyt waren gedestitueert, soo heeft Justinianus die, d'allerste, daer by gedaen gevende haer de auctoriteyt, die sijne andre wetten hadden, als men sien kan in sijn Novella 131. Het welck dan is geweest het begin van het jus Canonicum. Waer op gevolgt is, dat inde verdere tyden de Keisers selve, ofte uyt haren naem hare Volmagtigde inde Concilien ofte Synoden hebben de gepresideert, der selver Decreten oock, alsde voorgaende, kracht ende autoriteyt bekomen hebben, hoewel datse van de gene niet in schrift geredigeert en sijn, die macht hadden om Wetten te maken, moedende de Keisers als auteurs, ende de Schrijvers als ministers geconsideruert worden. Waer naer daer by gevoeght sijn de Decreten van de Pausen, die op sekere voorvallen sijn of wierden geconsulteert, tot welcke Gregorius de IX. verscheyden dingen, genomen ex jure civili, heeft bijgevoeght, self van sodanige, daer hy niet van geconsulteert en wierde. Waer naer van d'een en d'andere noch jet is aengelapt. Ende dit dan soo zijnde, wilde ick wel eens gevraght hebben, of Justinianus sichs selvens niet soude vergeten hebben, als hy alle auctoriteyt aen het jus Canonicum souw schijnen te derogeren? Ende het niet eer te geloven is, dat hy Justinianus hier in niet wel en heeft verstaen? Wat nu de Heer de Groot selve aengaet, die hier toont sich selven niet meer te kennen, ofte ten minsten te geheugen wat hy voor desen van dit recht heeft gehouwen, soo sullen wy hem in fijne swackheyd te gemoed komen, en helpen herdencken, wat hy voor desen van dit Canonyke recht heeft geoordeelt. Hij verhaelt dan in het derde Boeck De jure belli cap. 12. met veel lof, dan met inde Neerlandsche oorlogen, de limit of frontierlanden, betalende sekere contributie, aen wederzyden heeft gecultiveert. Ende hy voeght daer by, _Hos mores humanitatis magistri Canones Christianis omnibus, ut majorem ceteris humanitatem debentibus ac profitentibus imitantes proponunt._ Ende om te bewysen dat sulcx descendeert ex jure Cononico, soo allegeert hy daer toe cap. 2. extr. de treuga & pace. Het welck een decreet is {Pag.17} gestatueert in Concilio Luateranensi, ten tijden van Alexander de derde. Soo dat klaer blijkt, dat hy daer het jus Canonicum ver stelt boven het jus Civile of Justinianeum. Gelijk hy het selve mede doet in het twee deel van het eerste Boeck sijns Hollandsche Rechtsgeleertheyds. Want na dat hy van het Roomsche Recht gesproken heeft, gebruyckt hy dese woorden: _Gelijk oock daer na gebeurt is, dat eenige saken in meerder billickheyd zijnde overleyd_, als wel Justinianus heeft gedaen, _by een groot deel der Christenheyd jet nader aengenomen, ende seer oneygentlik bekomen hebbende de naem van Geestelijcke of Pauselicke Rechten, oock in dese landen kracht van Wet heeft bekomen_. Waer uyt wy dan besluuten, dat het gene hier te voren ex jure Canonico is geallegeert wel ende te recht geallegeert is, ende hier te lande in desen oock plaets moet grypen, voornamentlik, daer in beyde de gevallen de selve rede militeert. Want dat is seker, dat de formaliteyten in het politijc soo wel als in het ecclesiastijc moeten werden geobserveert, alsoo die

genegligeert zijnde, soo wel in 't eene als in 't andere, alle actitata komen te vervallen. Ende soo wel als het opsprakelijk is, jemand onbequaem zijnde, te vorderen tot kerkampten, alsoo wel is het mede opsprakelijk, jemand tot politike digniteyten te vorderen, die der selver onbequaem souw mogen zijn. Soo dat het geene expres gestatueert is in approbatione; ex identitate rationis mede moet gerecipieert werden in electione. Ende al waer het schoon, dat wy dat fundament in jure Canonico niet en hadden, zijn wy daerom gedestitueert van andere ex jure civili? Is het niet soo wel eene regel juris civilis quam Canonici: *Qui vult consequens vult & antecedens?* Ende wederom, *Concesso aliquo etiam ea concessa videntur, sine quibus illud expediri non potest?* Het welk ook soo verregaet, dat al waer het, dat de uytvoeringe vande commissie niet en kon werden geexecuteert, sonder 't exerceren van regalien. Want dat selve werd dan verstaen mede inde commissie begrepen te zijn, als te sien is by Rosenth. de Feudis cap. 5. concl. 14. n. 6. Het welk ook de leer is van Cumanus, Zafius, Mozzius en andere. Staetmen sijne Hoogheyd de electie toe, soo moetmen hem ook toestaen het gene sonder het welk hy de electie niet en kan doen, ofte dat het selve is, niet behoorlik en kan doen, dat is informeren op alles dat ontrent het selve subject te indageren staet. En wil men daer van eene text ex jure civili, men sal die vinden genoegsaem in terminis leggende, in l. 4. C. si contra jus vel utilitatem pub. daer de Keiser Constantinus rescribeert in {Pag.18} deser voegen: *Eisi non cognitio sed excecutio mandatur, de veritate precum inquiri oportet, ut si frans intervenerit, de omni negotio cognoscatur.* De saek is dus gelegen geweest: op de supplicatie van seker persoon, heeft de Keiser last gegeven aen Pompejanus Consulatis Campaniae, die doe onder den Keiser dat quartier van Italie regeerde, dat sekere sententie, ten voordeele van den suppliant, soude ter executie leggen, sonder jet meer daer by te voegen. Pompejanus het werk by de hand nemende, bevind dat 'et soo glad niet en gaet, maer gelijk het schijnt, datter oppositie valt. Derhalven vind Pompejanus sich verlegen, als siende dat sijne commissie niet verder en ley, als om te executeren, ende dat aen dit werk wat meerder vast was, als eene simpele en blote executie. Ende daerom neemt Pompejanus sijn recours tot den Keiser, gelijk sijne Stadhouders, in alle voorvallende swarigheid, gewoon zijn geweest te doen: ende sulx soo geeft hy hem te kennen, hoe 't met die saek gelegen was. Waer op nu de Keiser antwoord, hoewel hem met expresse woorden niet en was aenbevolen, kennisse te nemen ende te oordelen vande saek self, maer dat sijne commissie niet verder en sprak, als van de executie, dat hy evenwel behoort te inquireren ende onderzoeken op de waerheid van het te kennen geven van den Suppliant, ende soo hy bevind datter eenig bedrog mede vermengt is, ende dat de Suppliant den Keiser geabuseert heeft, dat hy Pompejanus dan sal kennisse nemen vande geheele saek, ende die determineren. Dit nu in effect zijnde het gene de Keiser verstaen heeft, gaet nu heen, segt dat het inquireren een regael is, datmen 't niet mach exerceren sonder expresse commissie, dat sijne Hoogheyd de nominatie niet mach voor onwettig verklaren, ende diergelijke moye dingen meer. Maer siet eens of al dit getuyt niet en komt te vervallen door dese eene Wet van Constantinus alleen. Ende om noch verder te gaen, indien sijne Hoogheyd, uyt dese lieve nominatie, electie hadde gedaen, ende daer mede deselve nominatie geaprobeert, wat soude men daer af hebben moeten oordeelen volgens de dispositie vande Roomsche Wetten? sou men niet moeten seggen, dat hij qualick hadde gedaen, ende het gene niet en behoorde? Buytentwyffel, ja. En so men daer af begeert eene Wet, ik salse mede geven genoegsaem in terminis, zijnde in ordre de twaelfde sub titulo Digestorum de appellationibus. Maer tot illucidatie van dien sal ik voor af seggen, antequam aliquis Duumvir crearetur, indici debuisse concilium publicum, quae indictio in eo negotio requisita fuit solemnitas, soo als ons aengewesen {Pag.19} werd in l. Nominations. C. de appellat. Nu is het gebeurt, ut omissa illa solemnitate, nulloque actu ex lege habito, aliquis popularium vocibus Duumvir postularetur. Waer toe de Stadhouver sijn advoy ende consent mede heeft gegeven, soo dat dien het duumvirat overdrongen was, goed gevonden heeft te appelleren. Maer wat seyt de Jurisconsultus Ulpianus daer van in illa lege duodecima? In 't regard van den

Stadhouder, *_Eum comfontire non debuisse_*, ende in regard van den opgeworpen Duumvir, *_in re aperta appellationem esse supervacuam_*. Want alles was nul en krachteloos, soo wel de proceduyren van 't volk, als het advoy en consent vande Stadhouwer. En waerom doch nul? Niet om dat'et sou gedaen zijn by die gene, die gene nominatie of electie, of recht van creeren en hadden, meer om dese eene informaliteyt, dat die gerequireerde en solemnele convocatie niet en ware voorgegaen. En hier in 't nomineren vande Mannen van achten, hoe is 't daer mede toegegaen? komt het wel op eene aen? Om andere informaliteyten nu verby te gaen, is die niet geschiet ten overstaen van die daer niet en hadden behooren te wesen? Hebben niet mede nevens sommige Dekens eenige Overluyden gestemt, die het gans niet toe en komt? sijne niet overstemt, die niet overstemt en konnen werden? Soo sijne Hoogheyd hier sijn advoy ende consent mede hadde toegebracht, en souw niet yder een met Ulpiano moeten seggen hebben, *_Eum consentire non debuisse_*? Maer neen sal men seggen, dit en heeft hier gene plaets, want het Gerecht hadde hier alrede in versien, ende de nominatie gelegitimeert, ende soo en had hy sulk eene censure niet te vreesen. Ja dat is soo dat men 't seyt, want die van Dordrecht schrijven sulx publijkelijk, en willen 't van yder een mede soo gelooff hebben. Ende het is waer ik hoor mede seulken tael, maer die klinck my inde oren, als of men seggen wilde, even gelijk een Souverain een basterd of onwettig geboren legitimeert, ende neven andre wettig geboome doet passeren, het selve Gerecht also mede bevoegt is, eene onwettige en informe nominatie wettig te maken, ende nevens andre wettige en deugdelijke, als van een alloy ende valeur zijnde, te doen deurgaen. Ende in gevolge al isser overstemminge gevallen, daer gene overstemminge plaets kan hebben; al is de nominatie geschiet in tegenwoordigheid, ten overstaen ende directie vande gene die de privilegien en wetten daer van submoveren; al nomineren mede de gene die volghens privilegien gene qualiteyt en hebben, om te {Pag.20} nomineren; al is de nominatie niet vry geschiet, maer door ongehoorde cuperyen en dreygementen geforceert, als maer de aessem van het Gerecht daer over gaet, soo vallen alle seeren af, alle leemten verdwynen, en men is van alle corruptien gesuyvert, ja soo seer als een duyfje dat de pocken heeft, daer immer niet op en valt te smalen. Ende daer mede gaet soodanige nominatie deur nevens de beste die van alle ouwe tyden souwen mogen sijn geschiet. Is dat niet wel gesuyvert ende gelegitimeert? Ik heb dat wel geleert, dat voor desen aen den Souverain het recht van legitimeren plagh toe te komen, maer niet aen eenigh subaltern gerecht, altijd niemand en souw voor desen sulx hebben derven sustineren, maer onwettige actien en valsche posities voor wettige ende ware te verklaren, en weet ik niet dat oyt voor desen eenig Souverain heeft gedaen, of oock sijne maght misbruykende, in het toekomende sal willen doen. Soo dat de majesteyt van dit Gerecht, soo ver de Souverainiteyt van andre hooge machten te boven gaet. Dan dit en is soo seer niet te verwonderen, dewijl dit Gerecht al noch yet meerder heeft, dat andere Recht-bancken noch Hoven van Justitie niet en hebben. Dat namentlijk het selve eens geoordeelt hebbende, andermael van de selve saeck magh oordelen. Het welcke soo niet en plagh te wesen, als wy in onse jonckheyt uyt Terentio hebben geleert. Want wy hoorden den daer Phormio spotsgewijse aen Demipho dese woorden te gemoet voeren.

At tu, qui sapiens es, Magistratus adi,
 Judicium de eadem causa iterum ut reddant tibi,
 Quandoquidem solus regnas, et soli licet
 Hic de eadem causa bis iudicium adipiscier.

Of alle de gene die in dat Gerecht sitten, dese les wel geleert sullen hebben en weet ick niet, maer dat tonen sy altijd, dat die voor dees tijdt, haer niet te pas en komt. Want, na dat het selve Gerecht, uyt hare absolute en Souvereyne maght, de nominatie, met kennis van saken, heeft gelegitimeert, en overgesonden, soo verstaet het dat by het selve noch souw staen te examineren, offer in de selve nominatie eenige

abuysen of informaliteyten waren begaen, indien sijne Hoogheydt, of yemand anders, wilden sustineren, dat'er eenige begaen waren. Ende die bevonden sijnde, soo souw het selve Gerecht, na desselfs {Pag.21} gewoonlicke billickheydt, deselve corrigeren en beteren. Ende hier uyt resulteert dan noch eene derde preeminentie boven alle Hoven ende Rechtbancken, dat het soo doende, sal oordelen in sijne eygen saeck. Want in 't examineren van de informaliteyten, sal mede in consideratie konnen komen, of oock de oversendinge van de nominatie wel en op behoorlicke tydt is gedaen. Ten anderen, of het hoofd van de nominatie niet puyr valsch is, als sijnde in 't selve gestelt persoonen in wiens presentie die souw sijn geschiet, die daer wel present hadden behooren te sijn, maer inder daed daer niet en sijn geweest, ende verswygende, dat'er die present sijn geweest, die daer gans niet en hoorden. Ten derden, of niet het Gerechte selfs 't geen is geweest, dat de over luyden heeft geauthoriseert op de nominatie van de Mannen van Achten present te mogen sijn om door haer, in praejudicie van de Dekens, de maght van de nominatie in haer gewelt te krygen. Ten vierden, of eenige uyt den Gerechte selfs haer niet en hebben vervorderd, tegens de wetten aen, niet alleen schandelick te kuypen, maer ook Dekenen hebben geforceert door dreymementen ende beloften. Siet, alle dese moye dingetjes, en meer andre die het in 't geheel heeft gedaen, of voor een goed gedeelte aen heeft geparticipeert, die sal het Gerecht oordelen en na meriten corrigeren: ende dat, 't geene sonderlinge te noteren staet, na soo eene sine en solemnele legitimatie. Ende daer het Hof niet magh oordelen van sijne competente jurisdictie, als dese Parnas-bende seyt, daer vermagh het Gerecht van Dordrecht dit niet alleen, maer oock alle andre moye fraigheden, hier voren verhaelt. Sijn dat niet moye bonen, want sy rollen als erten?

Maer dit, en wat er meer souw mogen sijn, souw men wel schoon en suyver, als men seyt, gedilueert hebben (immers soo wel geloof ick als men 't te voren had gelegitimeert) _hadden die van Dordrecht sijne Hoogheydt, wegens de gepretendeerde informaliteyten, esclaircessement ofte bericht mogen geven, als de Commissarisen van het Hof, aen wiens jurisdictie sy haer niet garen getrocken sagen, daer niet tegenwoordigh waren geweest._ Dan het en schort die lieden daer niet. Want sy weten wel dat die Commissarissen in die saeck noyt jurisdictie en hebben geexerceert, maer ook daer en boven publikelick hebben verklaert, daer in gene jurisdictie civilik of criminelick te sullen exerceren. Gelijk oock het soo klaer als den dagh blyckt, dat sy 't tot noch toe niet en hebben {Pag.22} gedaen, noch van meningh en sijn te doen. Maer het bericht, dat men geven wilde, dat woude men doen in crepusculo, als de Vleer-muysen en de Nacht-uylen beginnen te vliegen, & remotis arbitis. Nu, waerom sy dat soo wilden, weten sy selve wel, en die van sinnen niet berooft en is, kan het wel lichtelick denken. Om dat men dan gedwongen werd het Auter te ontdekken, ende te toonen wat properheden daer onder schuylen, soo moet ick seggen, dat sijne Hoogheydt aen Burgemeesteren ende Regenten van Dordrecht geschreven hebbende, dat sy eenige uyt den Gerechte wilden senden, om op de aengebrachte klachten te werden gehoord, dat'er oock op den 28. December 1684. des mergens te negen uyren eenige uyt den selve Gerechte, met hare Secretarisen, voor hem sijn verschenen, hebbende hy mede by hem daer ontboden degene, die als Commissarisen te vooren te Dordrecht waren geweest. Ende na dat de selve Gedeputeerde waren gelast neder te sitten, soo hebben sy aen hem overgelevert, hare credentialen. Welcke gelesen sijnde, ende hy haer willende vragen, volgens sekere opgestelde Articulen, soo is by hen Gedeputeerde geseyt, dat sy van den Out-raedt of Vroedschap prohibitive last hadden, om te antwoorden in tegenwoordigheydt van Commissarisen van den Hove. Waer op in effecte by sijne Hoogheydt is geantwoordt, dat dese sake den Gerechte raekte, ende geensins den Out-raed, wiens autoriteyt sy hier te vergeefs pretexeerden. Dat daer en boven de geallegeerde last, van niet te antwoorden, directelick streed tegens hare Credentialen aen, even te vooren overgelevert: Ende indien sy eenige andre last hadden, als de Credentialen mede brachten, datse die wilden overgeven. Ende voor soo veel de Commissarisen aengingh, dat hy die geassumeert hadde om hem in

die sake te assisteren, ende nergens anders om. Want, dat hy niet goed gevonden hadt haer alleen te hooren, alsoo hy haer kende voor sulcke luyden, die ontkennen dorsten, het gene hy wist waer te sijn. Waer by is gevoeght, door een van de Commissarisen, dat sy gene de alderminste last hadden, om eenige juridike actie daer te plegen, maer alleen daer gekomen te sijn, als by sijne Hoogheydt alrede was geseyt. Doch op gene van alle die redenen en heeft men yet weten seggen, noch oock eenige nadre last produceren. En evenwel is men by sijne negative blyven persisteren, sonder eene stip te avanceren. Soo dat sijne Hoogheyd versocht, dat sy eens in een vertrek wilden gaen, ende met den {Pag.23} andren consulteren, offe niet de geproponeerde difficulteyt konden over stappen, offe ook nader komen. Maer wederom gekomen zijnde, hebben sy inde voorschreve negative blyven persisteren, seggende dat sy alles aen hare principalen souwen refereren, ende van het nader geresolveerde raport doen. Waer mede dan die sessie is geeyndigt. Maer verwacht werdende, dat sy na eene dag of twee, het beloofde raport souwen komen doen, ende niet verschijnende, heeft sijne Hoogheyd eene tweede missive laten afgaen, met versoek, dat sy weder voor hem wilden verschijnen op den 2 van Januar. 1685. Gelijk sy dan ook gekomen sijn. Maer hier en heeft men nu niet de minste mentie gemaekt, 't geen sonderling is te noteren, dat men in tegenwoordigtyd van Commissarisen (die doe daer soo wel verschenen waren, als te voren) niet en kost ofte wilde antwoorden, maer wel ter contrarie, dat men souw verklaringe doen. Dan hoe dede men dat? Even als een leger, dat sigh voor sijnen vyand te swak bevindende, in het aftreken of retireren, noch wel eens vier geeft, niet seekende hoe het vechten souw mogen, maer hoe dattet het vechten mach ontkomen, alsoo mede was haer antwoorden. Want die en bestonden niet anders als in subterfugien ende cavillatien, die de saek niet en raekten: Als, datmen distingueerde, tusschen de wettelickheyd ende de forme van de nominatie. Daer nochtans de forme niet anders en is, als de overeenkomste van de saek met de wet: ende de wet, niet anders als het rechtsnoer van de forme. Sulx dat wettigh te sijn, niet anders en is als te hebben de form, die de wet prescribeert. Wederom, datmen antwoorden wilde wel generaleck, soo sy seyden, maer niet in specie. Het welk sy soo uytleyden, datse souwen verklaren, datter op de nominatie niet en waren gebracht vreemdelingen, minderjarige, te na den andere in maegschap bestaende, (waer over noyt klachten en waren gevallen) sonder haer verder te willen uyten, of op articulen te willen antwoorden. Maer is by een van hunne Secretarisen, die mede inde commissie waren versocht, dat sijne Hoogheyd hen copie van de articulen wilde geven. Het welke hy toestond, indien sy wilden antwoorden. Maer alsoo sy in die conditie gene behagen en hadden, soo en hebben sy ook die articulen niet bekomen. Ende daer mede is ook die tweede sessie geeyndigt. Waer uyt dan klaerlijk blijkt, voor eerst, dat sijne Hoogheyd seer onheusselik werd getraduceert, als of hy geen bericht van die van Dordrecht had {Pag.24} willen ontfangen. Ten anderen, dat het Hof hier seer sinisterlik werd ingetrocken, even of het selve, door presentie van eenige uyt den haren, als die van Dordrecht wierden gehooft, sijne jurisdictie wou vast maken, ende extenderen over dien van Dordrecht. Ten derden, dat die van den Gerechte van Dordrecht door dese weygeringe ende onwilligheyd sijn geworden veri contumaces en wederhorig, soo dat alle de articulen, op welcke sy niet en hebben willen antwoorden, te recht by sijne Hoogheyd voor soo veel gehouwen sijn als bekend. Ten sulcken effecte, dat hy, gesien hebbende de verificatien vande selve articulen, wel heeft vermogen de onwettige nominatie te rejecteren, ende weygeren eene electie uyt deselve te doen. Want hoewel het de plicht is van sijn Hoogheyd, om uyt een meerder getal de electie te doen, soo is hy evenwel het selve niet anders gehouwen te doen, als uyt eene legitime, aen wiens forme niet en manqueert, dewyl anders doende, de onwettigheyd vande nomanatie, ock influeren souw inde electie. Ende derhalven en souwer niet alleen rede gegeven werden te klagen over de nominatie, maer over nominatie ende electie beyde. Als hiervoren overgenoeg aengewesen is. Soo dat nu hier uyt seer klaer blijkt, wat voor fine lieden het moeten sijn, die derven klagen, dat men sijne Hoogheyd niet en heeft mogen berichten, ende esclaircissement geven. Indien nu alle dese voorschreve

redenen ende passagien van rechten eens op den Parnas te voorschijn werden gebracht, ende men aen de eene zijde sal beginnen te overwegen, wat voor eene bres dese Grotiaensche brief daer deur heeft gekregen; ende aende andre zijde, watter al tot voordeel van sijne Hoogheyd werd by gebracht, soo en geloof ik niet, dat Barnevelt vande selve meninge sal blyven, om namentelik af te wachten de komste vanden Primier, ende hem gehooft gebbende, nader te delibereren op het intreucken, ofte antiqueren van het jus civile, ofte corpus juris. Want ik geloof dat hy met al de bende, overluyd roepen sal, wech met dit gespuys dat ons al dese brabbelinge maect. Ja ik en kan niet anders dencken, of men sal den vromen Oldenbarnevelt komen last te geven; *_Videat ne respublica Parnassicularum quid detrimenti capiat_*: ende dat men hem expresse mede ordineren sal, dat hy de Justitie representerende maecht de schael met het swaerd, 't sy deur finesse, 't sy anders, uyt de handen wringe, voort eene schop van achteren geve, ende soo late loopen. Want {Pag.25} heeft men in voorgaende tyden den stok wel derven trecken, ende en souw men het nu niet doen, soo waer wel de Parnas vol gecken. Neen, men moet mede toonen, datmen is, ende sich soo niet laten over de neus hacken. Doch op dat de plaets van de verschovene sloot weder mocht werden vervult, wat waer 'er beter, als daer toe te consacreren en te wyen; Mevrouw *_Eygesucht_*? Ende, om daer soo niet alleen te pronck te laten staen, als die uytgeworpene slobbe tot noch toe heeft gedaen, wat waer 'er gevoeglicker, als datter, na dese tyde wijse, tot camerier, *_Archlistigheyd_* wierde toegevoeght, versen met eene mensch, vol van alle soorten van onwaerheden, gestoffeerde ende ongestoffeerde, ende tot Staet juffers de verwloose *_onbeschaemtheyd_*, met hare suster *_Snatersnel_*? Doch voor al diende wel besorgt, dat dese geheyligde Dame wierde ter hand gestelt eene stempel, waer mede wierde getekent, alle woorden, reden, en loyen, die op den Parnas gangbaer sullen zijn, ende de selve, van wat alloy of forme die oock mochten wesen, te legitineren. op de nieuw uytgevondene manier: verklarende alle het verdere voor billoen. Ende soo jemand hier souw willen inbrengen andre munt, al droegse het Keisers beelt, dat men hem nieten admittere, maer weer omsende. Ende wil hy daer tegen inbinden, dat *_Snatersnel_*, geassisteert met hare suster, niet op en houwe hem alsoo te bejegenen, dat men sijne rede soo weynigh sal komen in achtige nemen, als men kan doen het gesangh vande nachtegael, onder het geschreeuw van de esels. So dat het voortaan best sal zijn, dat alle die niet van dese hoogvliegende Parnas-vogels en zijn, de vinger op de mond leggen. Nam, quis brachia contra torrentem?

* * * * *

TOE-GIFT.

Dewyl het den Missive Schrijver belijft heeft ons te verhalen, wat'er op den Parnas is geschiet, soo souwen wy insgelyx hem kunnen verhalen, wat'er in het Rijk van de Maen, dewelcke, na het gevoelen van Xenophanes, mede bewoond werd, is voorgevallen. Ook sommige van onse luyden sijn daer al droomende na toe gegaen, gaen, ende al {Pag.26} droomende weerom gekomen sijnde, hebben dingen verhaeldt, die noyt en sijn geschiet, noch geschieden en sullen. Ende soo souwen wy hem met gelijcke munt kunnen betalen, ten ware dat'et beter was eene ware Historie te vertellen, als verdichtselen, die min te achten, sijn, als de fabulen van AEsopus, of van den Arabischen Lokman. Ick sal dan seggen, dat het inder daed is gebeurt, datter inde maend van October des voorleden Jaers 1684. Weynigh dagen voor de onwettig verklaerde nominatie van de Mannen van Achten, ten huuse van den Burgemeester Francken, in de Voorzael is verschenen een goed ende aensienlick getal van Dekenen der respectieve Gildens. Dat aldaer 't selve rijckelick met Wijn is beschoncken, van 's achtermiddaghs te vier uyren tot des avonds te seven uyren, en later. Soo dat'er by eenige de Schroef al los raecte, en de men het koelvat mede voor eene water-pot gebruyckte. Dit geselschap hier soo sijnde, is aengesproocken by den voorschreven Heer

Burgemeester Francken, dewelcke verklaerde, dat sy daer ontboden waren, om haer te recommanderen de ouwe Achten, ten eynde sy inde aenstaende nominatie niet verby gegaen wierden. En aengaende de verdere, bemerckende dat over de selvige eenige beroeringe onder de Dekens ware, versocht hy, dat sy boven de ouwe Achten, soodanige wilde nomineren, die na de sin en speculatie van de Regeringe mochten sijn. Want anders doende, dat het van een schadelick gevolg souw sijn. Waer na de Burgemeester Muys sijne welspreeckentheyt heeft getoont, ende heeft die vrienden aengesproocken met de volgende

{Pag.27}

HARANGUE.

Mannen Deeckens,

Alle 't geene de Heer Burgemeester Francken uw daer geleght heeft, is waer en waerachtigh, en daerom kan ick my niet onthouden van uw voor al voor oogen te leggen de les van Salomon, dewelcke dicteert: dat alle die sikh mengen met die gene, die na veranderinge staen, met deselve vergaen sullen, dese veranderinge nu die hier by sommige quaedtaerdige, en ambitieuse menschen beooght, en geentameert wort, sal seeckerlijck naer sikh slepcn een volkomen ruine van de Stadt, en desselfs Finantien. Wy hebben veel moeyten gehadt om de vervallen Finantien van de Stadt te redresseren, wy hebben een Fons uytgevonden, te vooren onbekent, waer door de vervallene saecken weder sijn herstelt, wy hebben de Kaeyen gemaect; de Havens gediept, de Bruggens ver stelt, en alles tot de Negotie in dier voegen geappropriert, dat daer door de welvaert soodanigh is aengegroeyt, alsje alle tegenwoordigh siet, ende gewaer wordt, en selfs heb ick tot dese saecken uyt mijn eygen beurs aen de Stadt geschoten de somme van 12000 ponden, die ick jegens 3-1/2. per Cent laet loopen, met dien Interest te vreden sijnde, om de Stadt, die ick lief hebbe te soulageren. Maer Mannen Deeckens, die andere menschen die dese veranderinge in 't hooft hebben, en achten geen Stadt, noch geen Finantien, ja recht uytgeseyt, sy hebben den Duyvel en den Sacrement van de Stadt, en 't sijn Fielten en Schelmen die desselfs goede en loffelijcke Regeringe trachten te veranderen, en als 't dese Vagabonden daer al toegebracht sullen hebben, wat sal 't dan sijn? de Finantien sullen vervallen, de Stadt en desselfs Havens onbruyckbaer worden; de Arbeyts-luyden naect en leegh loopen. Ick bid u Mannen {Pag.28} Deeckens, en smeeck uw met gevouwen handen, datje doch na geen veranderingh en luystert, noch na geen menschen die 't daer mede houden; En siet doch wat menschen men hier al recommandeert aen u Nominatie, een deel Vagabonden, een deel Kalissen, hier recommandeert men'er twee, hier eenen Sonnemans en daer eenen anderen, daer magh'er hier en daer een onder sijn van middelen, maer de meeste sijn kalissen en geen luyden dieje dienen; Mannen Deeckens, noch behelpen sich dese menschen met dit voorgeven, dat ick de Prins van Oranjen soude bedrogen hebben, het welck valsch en Schelmachtigh gelogen is, ick stae wel by de Prins van Orangien, en omtrent de Treves, is by Ons niet gedaen als met kennis van sijne Hoogheyd; Ick bidje Mannen Deeckens luystert na sulcke leugens niet, en ick smeeck uw nochmael, dat gy na geen veranderingh en staet, maer het by u Regenten blyft houden; Soo sal de Stadt floreren, en God Almagtig salje Personen, en je Familien zegenen, &c.

Nu eens gedroncken, wel Cameraet, uw heb ick wel gekent over 20. Jaer, enje Owers oock wel, ick brenght uw eens, sa Knecht, brenght een Glas van Respect, Vrienden dat moet rondt gaen, a vous de gesontheyt van ...

Die hebben wy de Parnas-broeders, voor een toe-gifte, wel willen communiceren, alsoo het noch niet en schijnt in de archiven van hare Republijck ingekomen te sijn. Het welcke nochtans wel noodsaeckelick

dient geweten te sijn, op dat men soo de Historie van dit Dordtsche werck met'er tydt compleet mach krijgen. Waer toe ick hoop dat andere vrienden, die yetwes hebben, ter materie dienende, mede de hand sullen leenen. Interum, lector, vive, vale, & his candidus utere merum.

FINIS.

End of Project Gutenberg's Aenmerkinge op de Missive van Parnas, by Anonymous

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK AENMERKINGE OP DE MISSIVE ***

***** This file should be named 11884.txt or 11884.zip *****

This and all associated files of various formats will be found in:

<http://www.gutenberg.net/1/1/8/8/11884/>

Produced by Miranda van de Heijning, Frank van Drogen and PG Distributed Proofreaders

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.net/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied

and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.net), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be

interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pglaf.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of

increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Each eBook is in a subdirectory of the same number as the eBook's eBook number, often in several formats including plain vanilla ASCII, compressed (zipped), HTML and others.

Corrected EDITIONS of our eBooks replace the old file and take over the old filename and etext number. The replaced older file is renamed. VERSIONS based on separate sources are treated as new eBooks receiving new filenames and etext numbers.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.net>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

EBooks posted prior to November 2003, with eBook numbers BELOW #10000, are filed in directories based on their release date. If you want to download any of these eBooks directly, rather than using the regular search system you may utilize the following addresses and just

download by the etext year. For example:

<http://www.gutenberg.net/etext06>

(Or /etext 05, 04, 03, 02, 01, 00, 99,
98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90)

EBooks posted since November 2003, with etext numbers OVER #10000, are filed in a different way. The year of a release date is no longer part of the directory path. The path is based on the etext number (which is identical to the filename). The path to the file is made up of single digits corresponding to all but the last digit in the filename. For example an eBook of filename 10234 would be found at:

<http://www.gutenberg.net/1/0/2/3/10234>

or filename 24689 would be found at:

<http://www.gutenberg.net/2/4/6/8/24689>

An alternative method of locating eBooks:

<http://www.gutenberg.net/GUTINDEX.ALL>

Livros Grátis

(<http://www.livrosgratis.com.br>)

Milhares de Livros para Download:

[Baixar livros de Administração](#)

[Baixar livros de Agronomia](#)

[Baixar livros de Arquitetura](#)

[Baixar livros de Artes](#)

[Baixar livros de Astronomia](#)

[Baixar livros de Biologia Geral](#)

[Baixar livros de Ciência da Computação](#)

[Baixar livros de Ciência da Informação](#)

[Baixar livros de Ciência Política](#)

[Baixar livros de Ciências da Saúde](#)

[Baixar livros de Comunicação](#)

[Baixar livros do Conselho Nacional de Educação - CNE](#)

[Baixar livros de Defesa civil](#)

[Baixar livros de Direito](#)

[Baixar livros de Direitos humanos](#)

[Baixar livros de Economia](#)

[Baixar livros de Economia Doméstica](#)

[Baixar livros de Educação](#)

[Baixar livros de Educação - Trânsito](#)

[Baixar livros de Educação Física](#)

[Baixar livros de Engenharia Aeroespacial](#)

[Baixar livros de Farmácia](#)

[Baixar livros de Filosofia](#)

[Baixar livros de Física](#)

[Baixar livros de Geociências](#)

[Baixar livros de Geografia](#)

[Baixar livros de História](#)

[Baixar livros de Línguas](#)

[Baixar livros de Literatura](#)
[Baixar livros de Literatura de Cordel](#)
[Baixar livros de Literatura Infantil](#)
[Baixar livros de Matemática](#)
[Baixar livros de Medicina](#)
[Baixar livros de Medicina Veterinária](#)
[Baixar livros de Meio Ambiente](#)
[Baixar livros de Meteorologia](#)
[Baixar Monografias e TCC](#)
[Baixar livros Multidisciplinar](#)
[Baixar livros de Música](#)
[Baixar livros de Psicologia](#)
[Baixar livros de Química](#)
[Baixar livros de Saúde Coletiva](#)
[Baixar livros de Serviço Social](#)
[Baixar livros de Sociologia](#)
[Baixar livros de Teologia](#)
[Baixar livros de Trabalho](#)
[Baixar livros de Turismo](#)